

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення міської ради

24.12.2015 №29

***ПРОГРАМА
РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВОГО ТУРИЗМУ
В М. КРИВОМУ РОЗІ
НА 2016 – 2020 РОКИ***

ЗМІСТ:

ВСТУП	3
Визначення термінів	4
1. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ РОЗВИТКУ МІСТА ТА ОДНОГО З НАПРЯМІВ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ЕКОНОМІКИ – ПРОМИСЛОВОГО ТУРИЗМУ	6
1.1. Стисла характеристика міста та аналіз можливостей реалізації Програми	6
1.2. Характеристика використання туристичного потенціалу. Аналіз сучасного стану розвитку туристичної галузі Кривого Рогу	7
1.3. Актуальність Програми та визначення головних проблем її реалізації	18
2. МЕТА, СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ Й ЗАВДАННЯ ПРОГРАМИ	20
3. НАПРЯМИ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ	21
4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ	22
5. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОГРАМИ. ОЦІНКА РЕСУРСІВ, НЕОБХІДНИХ НА ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЮ	23
6. ВИЗНАЧЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ Й КОНТРОЛЮ ЗА СТАНОМ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ	23

ВСТУП

Туризм є однією із галузей з найбільшою динамікою розвитку та рентабельності у світовому господарстві. Туристичний бізнес привабливий для підприємців у зв'язку з невеликими стартовими інвестиціями, зростаючим попитом на туристичні послуги, мінімальним терміном окупності витрат.

У багатьох країнах туризм входить у першу трійку провідних галузей держави, розвивається швидкими темпами й відіграє важливе соціальне та економічне значення, оскільки він збільшує місцеві доходи, створює нові робочі місця, розвиває всі галузі, пов'язані з виробництвом туристичних послуг, соціальну та виробничу інфраструктури, активізує діяльність народних промислів і розвиток культури та сприяє їм, забезпечує зростання рівня життя місцевого населення.

Саме враховуючи ці фактори та оцінюючи можливості й перспективи туризму сформована Програма розвитку промислового туризму в м. Кривому Розі на 2016 – 2020 роки (надалі – Програма). Її розробка здійснювалась управлінням економіки виконкому міської ради спільно з комунальним підприємством "Інститут розвитку міста Кривого Рогу" Криворізької міської ради (надалі – Інститут), з урахуванням пропозицій управлінь, відділів, інших виконавчих органів міської ради та районних у місті рад, науковців кафедри фізичної географії, краєзнавства та туризму Криворізького педагогічного інституту Державного вищого навчального закладу "Криворізький національний університет" (надалі – ДВНЗ "КНУ"), суб'єктів господарювання та громадськості міста, ґрунтується на аналізі й оцінці розвитку туризму в місті за період дії Програми розвитку промислового туризму в місті Кривому Розі на 2013 – 2015 роки, затвердженої рішенням міської ради від 30.01.2013 №1680, зі змінами, та світових напрямів і тенденцій розвитку туризму, у тому числі промислового.

Програму розроблено відповідно до вимог Закону України "Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України", Постанови Кабінету Міністрів України від 26 квітня 2003 року №621 "Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту державного бюджету", з урахуванням завдань і положень:

- Закону України "Про туризм";
- Стратегії розвитку Дніпропетровської області на період до 2020 року, затвердженої рішенням Дніпропетровської обласної ради від 26.09.2014 №561-27/VI;
- Маркетингової стратегії міста Кривого Рогу, затвердженої рішенням міської ради від 29.07.2014 №2804.

Визначення термінів

Туризм – тимчасовий виїзд особи з місця проживання в оздоровчих, пізнавальних, професійно-ділових чи інших цілях без здійснення оплачуваної діяльності в місці, куди вона від'їжджає.

Турист – особа, яка здійснює подорож Україною або іншою країною з незабороненою законом країни перебування метою, на термін від 24 годин до одного року без здійснення будь-якої оплачуваної діяльності та із зобов'язанням залишити країну або місце перебування у визначений термін.

Промування туристичного продукту – комплекс заходів, спрямованих на створення та підготовку до реалізації туристичного продукту чи туристичних послуг (організація рекламно-ознайомлювальних подорожей, участь у спеціалізованих виставках, ярмарках, видання каталогів, буклетів тощо).

Туристичні оператори (надалі – туроператори) – юридичні особи, створені згідно із законодавством України, для яких виключною діяльністю є організація та забезпечення створення туристичного продукту, реалізація й надання туристичних послуг, посередницька діяльність з надання характерних та супутніх послуг, і які в установленому порядку отримали ліцензію на туроператорську діяльність.

Туристичні агенти (надалі – турагенти) – юридичні особи, створені згідно із законодавством України, фізичні особи-суб'єкти підприємницької діяльності, які здійснюють посередницьку діяльність з реалізації туристичного продукту туроператорів і туристичних послуг інших суб'єктів туристичної діяльності та посередницьку діяльність з реалізації характерних і супутніх послуг.

Туристичний продукт – попередньо розроблений комплекс туристичних послуг, що поєднує не менше 2-х послуг, що реалізуються або пропонуються для реалізації за визначеною ціною, до складу якого входять послуги з перевезення, розміщення, організації відвідувань об'єктів культури, відпочинку та розваг, реалізації сувенірної продукції тощо.

Туристичний кластер – це концентрація на певній території підприємств індустрії туризму, які взаємодіють між собою з метою створення туристичного продукту. Групи підприємств спільно використовують туристичні ресурси, інфраструктуру, ринок праці та взаємодоповнюють одна одну.

Промисловий (індустріальний) туризм – це ознайомлення (дослідження) туристами територій, будівель та інженерних споруд виробничого або спеціального призначення, будь-яких занедбаних споруд з метою отримання психологічного, естетичного або дослідницького задоволення.

Екскурсія (прогулянка, поїздка, похід) – колективне відвідування музею, пам'ятного місця, виставки, підприємства тощо; поїздка, прогулянка з освітньою, науковою, спортивною або розважальною метою. Показ об'єктів відбувається під керівництвом кваліфікованого спеціаліста — екскурсовода,

який передає аудиторії бачення, оцінку пам'ятного місця, розуміння історичної події, пов'язаної з цим об'єктом. Екскурсії можуть бути як самостійною діяльністю, так і частиною комплексу туристичних послуг.

Індустріальна спадщина – спадщина індустріальної епохи, своєрідна пам'ятка науково-технічному прогресу, що в певний період всесвітньої історії кардинально змінив характер і ритм життя світового співтовариства.

Індустріальна культура – феномен, що охоплює всі напрями життєдіяльності, притаманні для епохи індустріальної стадії розвитку суспільства: будівлі та поселення, машини й механізми, технології виробництва та характер господарського освоєння території, які в сукупності складають сферу буття людини.

Історична спадщина – частина матеріальної й духовної культури, створена минулими поколіннями, що витримала випробування часом і передається поколінням як щось цінне.

Ревіталізація – поняття, що використовується в науковій і практичній діяльності, що характеризує процеси відновлення, оживлення, відтворення.

Ревалоризація – процес переоцінки цінності будь-якого об'єкта, що став одним з популярних способів використання та переосмислення історичного, культурного й інших видів спадщини в мінливому сьогоденні суспільстві. Цей метод використання спадщини є способом надання більшої значущості важливим об'єктам і місцям, що мають історичне значення.

1. ХАРАКТЕРИСТИКА СТАНУ РОЗВИТКУ МІСТА ТА ОДНОГО З НАПРЯМІВ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ЕКОНОМІКИ – ПРОМИСЛОВОГО ТУРИЗМУ

1.1. Стисла характеристика міста та аналіз можливостей реалізації Програми

Кривий Ріг – місто обласного значення Дніпропетровської області, розташоване в степовій зоні України на злитті річок Інгульця й Саксагані, що входить до басейну річки Дніпро.

Клімат – степовий, атлантично-континентальний, що характеризується спекотним посушливим літом і помірно м'якою з частими відлигами зимою. Ґрунти міста – чорноземи звичайні, лучно-чорноземні, чорноземи солонцюваті, лучно-солонцюваті й лучно-болотні. Територія околиць міста розчленована численними балками.

Кривий Ріг розташований у центральній частині Українського кристалічного масиву та є одним з найбагатших на корисні копалини регіонів України. Родовища басейну витягнуті у вигляді вузької смуги в північному й північно-східному напрямку довжиною більше 100 км і шириною до 6 км. Північним продовженням басейну є Кременчуцька магнітна аномалія. Площа басейну становить близько 300 кв. км.

Більшість відомих родовищ корисних копалин, виявлених у Кривбасі, пов'язана зі стародавніми породами Українського щита. У надрах Криворізького басейну зосереджені родовища близько 50 видів металевих і неметалевих корисних копалин промислового значення, найбільш важливими серед яких є рудні родовища, поклади бурого вугілля, мармуру, доломітів (40% балансових запасів України), покривельних і талькових сланців, охри, мумії, будівельних пісків, суглинків, скандію, ванадію та ще близько 40 елементів таблиці Менделєєва.

На сьогоднішній день у Кривбасі добуваються три основні промислові типи залізних руд: багаті залізні руди, що безпосередньо використовуються в металургії, магнетитові й окислені залізисті кварцити, що потребують збагачення. Багаті залізні руди залягають, головним чином, серед окислених кварцитів, утворюючи близько 300 рудних покладів. Добувають їх переважно підземним способом.

Кривий Ріг – найбільше серед міст України та не є обласним. Населення міста станом на 01.01.2015 - 650,9 тис. осіб, площа - 431,4 км², довжина - 126 км, ширина до 20 км. Відстань від міста до Дніпропетровська - 146 км, Києва – 426 км, Лондона – 2 160 км, Москви – 962 км, Вашингтона – 8 650 км.

Територія міста поділена на 7 адміністративних районів (Дзержинський, Довгинцівський, Інгулецький, Жовтневий, Саксаганський, Тернівський, Центрально-Міський). До складу Кривого Рогу входять 3 селища (Авангард, Гірницьке, Коломійцеве) та 2 села (Новоіванівка, Тернуватий Кут).

Кривий Ріг – великий індустріальний освітньо-культурний центр України. За обсягами реалізованої промислової продукції частка продукції Кривого Рогу становить близько 8% від загального показника України, частка експортного потенціалу країни – 8,6%.

Головною містоутворюючою галуззю, що стійко визначає профіль міста в територіальному розподілі праці, є гірничо-металургійний комплекс, питома вага якого складає 86% від загального обсягу промислового виробництва в місті.

У місті розташовано 8 з 11 підприємств України з видобутку та переробки залізорудної сировини, а також підприємства з обслуговування основного виробництва. Цей потужний виробничий комплекс включає гірничо-металургійний комбінат – публічне акціонерне товариство "АрселорМіттал Кривий Ріг", що є одним з найбільших у світі металургійних комбінатів, 5 гірничозбагачувальних комбінатів (публічні акціонерні товариства "Північний гірничо-збагачувальний комбінат", "Південний гірничо-збагачувальний комбінат", "Центральний гірничо-збагачувальний комбінат", "Новокриворізький гірничо-збагачувальний комбінат", "Інгулецький гірничо-збагачувальний комбінат"), один залізорудний комбінат та інші. У Кривому Розі розташовано публічне акціонерне товариство "Криворізький суриковий завод", що виробляє залізний сурик, який користується великим попитом в Україні та за її межами.

Багату індустріальну спадщину Криворіжжя складають залишки більше 250 виробничих об'єктів, залізниць, гідротехнічних споруд, мостів, фрагменти стародавніх гірничопромислових ландшафтів, робочих поселень і кладовищ тощо.

Кривий Ріг у межах міста має значну частку гірничопромислових ландшафтів (48,8%) і їх розміри постійно зростають у зв'язку з продовженням та нарощуванням гірничодобувних робіт. На теперішній час площа під кар'єрами становить 4,2 тис. га, відвалами сухої породи – 7,0 тис. га, шламосховищами – 5,5 тис. га, провальними зонами та зонами зсуву – 3,4 тис.га.

Усе вищевикладене підтверджує той факт, що Кривий Ріг має значний потенціал промислового туризму, оскільки в ньому сконцентрована потужна база діючих промислових об'єктів, об'єктів індустріальної спадщини тощо, що обумовлюють перспективність розвитку цього напрямку.

1.2. Характеристика використання туристичного потенціалу. Аналіз сучасного стану розвитку туристичної галузі Кривого Рогу.

1.2.1. Результати реалізації Програми розвитку промислового туризму у місті Кривому Розі на 2013 – 2015 роки (надалі – Програма)

Об'єднаними зусиллями науковців, представників виконкому міської ради та промислових підприємств міста було створено й затверджено Криворізькою міською радою Програму розвитку промислового туризму у місті Кривому Розі на 2013 – 2015 роки.

У відповідності до заходів Програми з 01.03.2013 на базі Інституту діє відділ промислового туризму, який разом з управлінням економіки виконкому міської ради здійснював реалізацію вищезазначеної Програми та протягом зазначеного періоду продемонстрував такі результати діяльності:

- досліджено потенціал Кривого Рогу для розвитку промислового туризму, створено перелік близько 500 туристичних об'єктів, з яких 30% є діючими об'єктами промисловості та 70% – індустріальної спадщини дореволюційного періоду;

- розроблено й апробовано 45 комплексних екскурсійних маршрутів різної складності для різних категорій туристів;

- забезпечено співпрацю з 3 криворізькими туристичними операторами й проведено значну роботу з представниками 25 українських туроператорів щодо встановлення ділових відносин з питань розвитку промислового туризму;

- опрацьовано загальні принципи та механізми можливого включення об'єктів міста Кривого Рогу до списку об'єктів Світової спадщини ЮНЕСКО та Європейського маршруту індустріальної спадщини (ERIH). Однак, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів від 01 березня 2014 року №65 "Про економію державних коштів та недопущення втрат бюджету" подальшу роботу з цього питання було призупинено.

Розвиток туристичної діяльності в місті викликав попит на кваліфіковані кадри. Як наслідок, у межах реалізації Програми проводилися заходи, що призвели до відкриття з 01.09.2014 при географічному факультеті Криворізького педагогічного інституту ДВНЗ "КНУ" напряму підготовки "Туризм", за яким готуються спеціалісти освітньо-кваліфікаційного рівня "бакалавр" з туризму за кваліфікацією "фахівець з туристичного обслуговування, екскурсовод" (на даний час навчаються 34 студенти). Крім того, у 2015 році на базі вищезгаданого вищого навчального закладу започатковано курси з підготовки екскурсоводів. Протягом зазначеного періоду навчання пройшли 14 майбутніх екскурсоводів.

Створено та оновлено двомовний сайт KRT.DP.UA, який за допомогою сучасного дизайну та зручного інтерфейсу дозволяє ознайомитися з містом, його інфраструктурою, екскурсіями й особами, які здійснюють екскурсійний супровід. Сайт надає можливість подачі заявки на екскурсії в режимі он-лайн.

Виготовлено та розповсюджено серію промоційної продукції – буклетів, листівок, афіш; виготовлено 3 відеоролики, що демонструють найпривабливіші об'єкти промислового туризму Кривого Рогу.

За період дії Програми налагоджена співпраця з публічними акціонерними товариствами "Південний гірничо-збагачувальний комбінат", "Криворізький залізорудний комбінат", "АрселорМіттал Кривий Ріг", "ЄВРАЗ СУХА БАЛКА", державним підприємством "Кривбаспром-водопостачання" та 17 музеями міста.

З метою включення в екскурсійні маршрути не лише індустриальних об'єктів, а й культурно-історичних, укладено договори про співпрацю з Криворізьким ботанічним садом Національної академії наук України, комунальним закладом культури "Міський історико-краєзнавчий музей", проведено переговори щодо співпраці з керівництвом науково-дослідного геолого-мінералогічного музею ДВНЗ "КНУ".

У результаті тривалих переговорів та проведення організаційних заходів з червня 2015 року публічне акціонерне товариство "Криворізький залізорудний комбінат" запровадило на постійній комерційній основі проведення екскурсій зі спуском у шахту (1 350 метрів) та підняттям на копер шахти.

Важливим було проведення в місті таких масштабних заходів:

- Перший міжнародний науково-практичний форум "Індустріальний туризм: реалії та перспективи" за участю науковців і фахівців галузі в Україні та країнах світу (листопад 2013 року);

- Міжнародний день екскурсорода (лютий 2015 року), що проводився вперше. На заході були презентовані найцікавіші маршрути та проведені екскурсії для мешканців міста (взяло участь близько 100 осіб);

- Перший всеукраїнський форум "Індустріальний туризм: кращі практики для ефективного розвитку територій" за участю експертів з туризму національного рівня та представників туроператорів України (квітень 2015 року);

- Виставка-фестиваль "Скарби Рудани" (вересень 2015 року), де було продемонстровано різноманіття багатств надр Кривбасу та унікальність криворізького сувеніру

Важливим з огляду на розширення географії туризму є представлення промислового туризму Кривого Рогу на різноманітних виставках, конференціях тощо. Це:

- національна виставка "Барвіста Україна";

- X ювілейна міжнародна науково-практична конференція (м. Забже, Польська Народна Республіка)

- V європейська конференція з індустріального туризму (м. Феррол, Королівство Іспанія);

- XVI міжнародний конгрес ТІССІН'2015 (м. Лілль, Французька Республіка);

- конференція "Діалог регіонів. Туризм – рушійна сила розвитку України" (м. Київ);

- засідання "круглого столу", присвяченого Всесвітньому дню туризму (м. Дніпропетровськ);

- Львівський міжнародний форум індустрії туризму та гостинності (м. Львів);

- Міжнародна науково-практична конференція "Туризм: реалії та перспективи сталого розвитку" (м. Київ);

- туристичний воркшоп "Україна і туризм" (м. Кривий Ріг);

- конференція "Майбутнє туризму в Україні. Кризовий менеджмент. Пошук варіантів для України" (м. Львів);
- засідання "круглого столу" "Інновації та кращі рішення для активного туризму в Україні" (м. Дніпропетровськ);
- обласний фестиваль-ярмарок "Петриківський дивоцвіт" (м. Дніпропетровськ).

З метою ознайомлення з організацією екскурсійної діяльності публічного акціонерного товариства "Полтавський гірничо-збагачувальний комбінат", що здійснюється підприємством на постійній основі, у листопаді 2014 року для представників провідних промислових підприємств Кривого Рогу було організовано поїздку до м. Кременчука. У ході візиту було розглянуто засади проведення екскурсій підприємством, заходи, що впроваджуються, і технічні вимоги до безпеки туристів.

Для популяризації Кривого Рогу як центру промислового туризму в Україні створено та забезпечено демонстрацію відеосюжетів "Індустріальна спадщина Кривого Рогу", "Промисловий туризм у Кривому Розі", "Діюча індустрія" в ефірі комунального підприємства телерадіокомпанії "Рудана" та Криворізької регіональної державної телерадіокомпанії "Криворіжжя", у загальноосвітніх навчальних закладах міста та мережі Інтернет.

1.2.2. Стан туристично-екскурсійного обслуговування в місті та заходи, проведені з метою популяризації промислового туризму

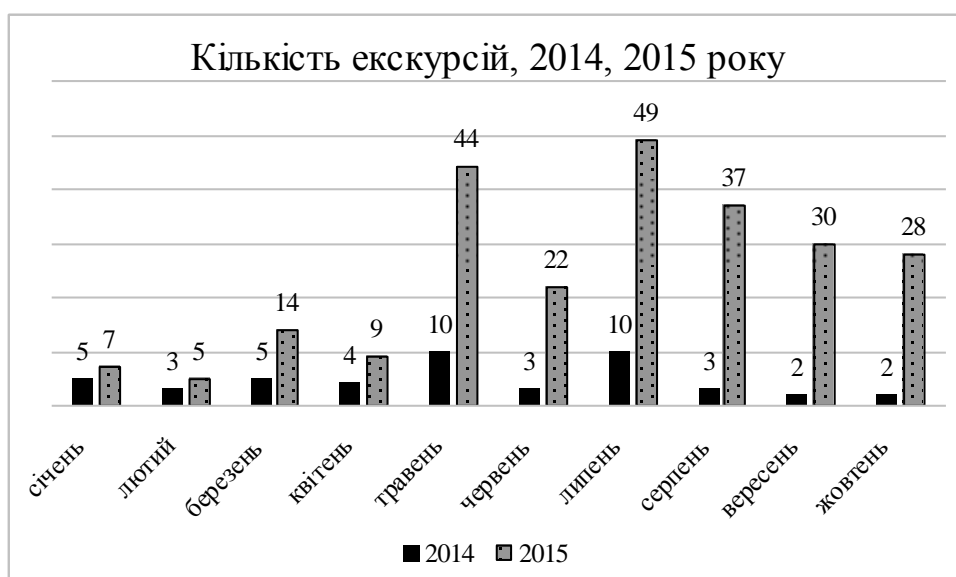
У м. Кривому Розі станом на 01.11.2015 налічується понад 74 суб'єкти господарювання, що здійснюють туристичну діяльність. З цього числа лише 4 суб'єкти мають туроператорську ліцензію, 3 з них здійснюють діяльність, пов'язану з промисловим туризмом. Це – "Кривбастур", "SilkyWay" та "Рів'єра". Для решти суб'єктів туристичної діяльності основним напрямом є виїзний туризм за межі України.

Динаміка основних показників популярності розвитку промислового туризму в м. Кривому Розі протягом 2014, 2015 років

Показники	Одиниці виміру	2014	2015
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
Співпраця з туристичними операторами(<i>станом на кінець року</i>)	шт.	2	28
Розробка маршрутів (<i>станом на кінець року</i>)	шт.	30	45
Кількість екскурсій зі спуском в шахту (1 350 метрів) та підняттям на копер	шт.	-	7
Усього екскурсантів;	осіб	-	78
іноземних екскурсантів	осіб	-	4
Виготовлення промоційної продукції,			
- усього;	грн.	3 015,00	85 000,00
- коштом міського бюджету	грн.	0	0

<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>
Проведення заходів, на яких було представлено промоцію міста через промисловий туризм	шт.	5	11
Кількість екскурсоводів, залучених до проведення екскурсій з промислової тематики (станом на кінець року)	осіб	4	10
Кількість майбутніх екскурсоводів, підготовлених на курсах з підготовки екскурсоводів при ДВНЗ "КНУ"	осіб	-	14
Кількість студентів, які навчаються на напрямі підготовки "Туризм" у ДВНЗ "КНУ" (станом на кінець року)	осіб	12	34
Створення в соціальній мережі Facebook групи "Кривий Ріг туристичний"	осіб	0	20 000
Розроблення (листопад 2013 року) та оновлення (червень 2015 року) сайта промислового туризму, кількість відвідувань	шт.	6 000	9 000
Усього екскурсій з промислової тематики в місті	шт.	962	1349 ¹
Усього екскурсантів на екскурсіях з промислової тематики	осіб	16 269	23 691 ²

Динаміка кількості екскурсій та екскурсантів протягом 2014, 2015 років, що проведені за методичної, інформаційної та організаційної підтримки Інституту

¹ за 9 місяців 2015 року

² за 9 місяців 2015 року

Екскурсантами були переважно жителі міста – майже 85%, гості міста з інших регіонів країни склали 14%, 1% - іноземці (Республіка Австрія, Королівство Норвегія, Канада, Федеративна Республіка Німеччина, Республіка Польща, Республіка Словаччина, Сполучені Штати Америки, Швейцарська Конфедерація).

Завдяки роботі, здійсненій у медійному просторі, зросла популярність відвідання музейних об'єктів як комунальної власності, так і промислових підприємств, про що свідчать такі діаграми.

Слід зважити на той факт, що події останніх 2 років у економічному й суспільно-політичному житті України спричинили зменшення на третину кількості туристів і екскурсантів у середньому по Україні. У той же час, у Кривому Розі спостерігається незначний спад кількості відвідувачів музеїв

міста, у тому числі науково-дослідного геолого-мінералогічного музею ДВНЗ "КНУ".

На увагу заслуговує робота, що проводиться промисловими підприємствами міста з ремонту, реконструкції та переоснащення відомчих музеїв.

Публічним акціонерним товариством "Північний гірничо-збагачувальний комбінат" у грудні 2013 року відкрито оновлений музей для відвідувачів, який за період після реконструкції прийняв майже 6 тисяч екскурсантів, у тому числі лише за 10 місяців останнього року – 2 174.

Значно зріс інтерес криворіжців до музею публічного акціонерного товариства "АрселорМіттал Кривий Ріг" після його реекспозиції, приуроченої до 80-річного ювілею підприємства (серпень 2014 року).

Публічне акціонерне товариство "Південний гірничо-збагачувальний комбінат" з нагоди 60-річчя з дня заснування підприємства (липень 2015 року) провело масштабні заходи з реконструкції музею. Наразі центральним його об'єктом є 3D-проекція кар'єру, яка детально відображає специфіку усіх робіт, що проводяться в залізорудному кар'єрі підприємства. Ще однією інновацією цього музею є встановлення екрану, на якому в режимі он-лайн транслюються роботи, що проводяться в кар'єрі, у тому числі вибухи.

На жаль, не за всіма об'єктами міста можна відслідкувати статистику проведення екскурсій у зв'язку з відсутністю їх обліку. До таких об'єктів належить індустріальна спадщина, геологічні пам'ятки, провалля, відвали тощо.

Тенденція до збільшення чисельності екскурсантів мала місце за усіма об'єктами, відображеними на діаграмі.

Проведений аналіз чисельності екскурсантів у розрізі окремих об'єктів засвідчив, що лідером за рівнем відвідуваності є Криворізький ботанічний сад Національної академії наук України, який щорічно приймає більше 20 тисяч відвідувачів. Високий рівень популярності серед городян та

приїжджих цієї криворізької "перлинки" пояснюється діяльністю співробітників саду, спрямованою на його вдосконалення, що здійснюється за підтримки окремих суб'єктів господарювання міста. За останні кілька років тут було відновлено систему поливу, облаштовано "екологічну" стежку, посаджено сад безперервного цвітіння (тюльпани, гіацинти, нарциси та хризантеми тощо). Цього року з'явився японський сад, до колекції якого увійшли рідкісні різновиди сакури, мигдалю, магнолії тощо. Крім того, керівництвом ботанічного саду та владою проводяться промоційні заходи, спрямовані на популяризацію й збільшення його відвідуваності.

Щорічно збільшується чисельність осіб, які відвідали залізорудний кар'єр публічного акціонерного товариства "Південний гірничо-збагачувальний комбінат". Якщо у 2012 році їх кількість була близько 30 осіб, то за 10 місяців цього року – перевищила 6 тисяч. Це підприємство є лідером у Кривому Розі за відкритістю та рівнем співпраці. Відкриття цеху з ремонту великовантажної техніки типу БІЛАЗ, що розташовується поруч з оглядовим майданчиком кар'єру, сприятиме подальшому збільшенню чисельності екскурсантів.

У 2015 році було підписано угоду про співпрацю між публічним акціонерним товариством "Криворізький залізорудний комбінат" та туристичними операторами Кривого Рогу щодо здійснення спуску в діючі шахти підприємства. Спуск на такі глибини не має аналогів у відомих туристичних промислових центрах світу. Це ж підприємство дало туристам можливість переглянути панораму міста, побачити технологічний процес підйому на поверхню добутої залізної руди, відвідувати копри шахт. Велику увагу відвідувачі приділяють екскурсіям учбово-курсним комбінатом (учбова шахта) цього підприємства, де розташовано унікальний навчальний полігон (модель шахтної виробки) з діючими машинами й механізмами, на яких проводиться навчання практичним прийомам роботи.

Готельне господарство міста

До послуг туристів міста 10 закладів для розміщення. Разом з тим, існуюча кількість цих закладів не може задовольнити потребу зростаючої кількості іноземних та вітчизняних туристів різних соціальних категорій.

Характеристика закладів готельного обслуговування міста Кривого Рогу станом на 01.11.2015

	<i>Назва закладів проживання</i>	<i>Адміністративний район міста</i>	<i>Категорія готелю</i>	<i>Кількість місць</i>	<i>Можливі додаткові послуги</i>
1	2	3	4	5	6
1	Готель "Арена"	Дзержинський	Без категорії	121	- Парковка
2	Готель "Reikartz ОптимаДелюкс"	Жовтневий	Без категорії	118	- Більярд; - конференц-зала; - паркова; - ресторан; - сауна; - тренажерна зала

1	2	3	4	5	6
3	Готель "Вікторія"	Довгинцівський	Без категорії	- 14	- Кафе; - літнє кафе
4	Готель "Дружба"	Довгинцівський	☆☆☆	- 123	- Більярд; - доступ до мережі Інтернет; - замовлення авіа та залізничних квитків; - організація трансфера; - парковка, що охороняється; - розташування з домашніми тваринами; - система кабельного TV у кожному номері; - спортивний майданчик з покриттям для гри в міні-футбол; - тренажерна зала - фінська сауна
5	Готель "Саксагань"	Саксаганський	☆☆☆☆	129	- Басейн; - паркова; - ресторан; - сауна без басейну; - сауна з басейном; - тренажерна зала; - фітобар
6	Готель "Центральний"	Жовтневий	Без категорії	69	- Кафе; - конференц-зала; - перукарня
7	Готельний комплекс "Рейкарц Аврора"	Дзержинський	☆☆☆	137	- Більярд; - доступ до мережі Інтернет; - кафе; - конференц-зала; - літнє кафе; - парковка, що охороняється; - пральня; - ресторан; хімчистка (на замовлення)
8	Готель "ReikartzРаці отель"	Довгинцівський	Без категорії	58	- Більярд; - бар; - кафе; - конференц-зала; - масажний кабінет; - парковка, що охороняється; - послуги інтернету; - пральня; - ресторан; - сауна без басейну; - сауна з басейном; - трансфер; - тренажерна зала; хімчистка (на замовлення)
9	Готельний пансіонат "Таїті"	Саксаганський	Без категорії	8	- Парковка; - сауна
10	Готель "Братислава"	Центрально-Міський	☆☆☆	81	- Доступ до мережі Інтернет; - конференц-зала; - паркова; - ресторан; - сауна; - тренажерна зала

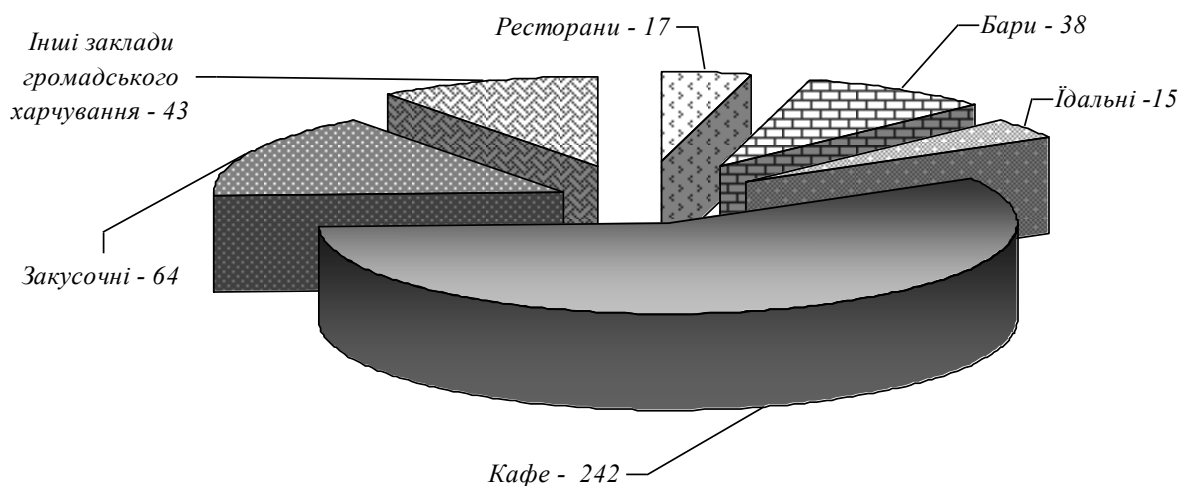
Важливою складовою якісної туристичної інфраструктури є наявність закладів проживання, орієнтованих на дітей та молодь. У міжнародній практиці, незалежно від того наскільки туристично привабливою є та чи інша місцевість, є наявність у кожному великому місті "зелених шкіл" (закладів тимчасового проживання для дітей і підлітків) та хостелів (осередки тимчасового проживання молоді).

Заклади громадського харчування

Станом на 01.11.2015 заклади ресторанного господарства міста представлені понад 400 суб'єктами господарювання, що розміщуються в усіх районах міста.

Незважаючи на значну чисельність та різноманіття існуючих закладів громадського харчування, проблема полягає в тому, що їх велика концентрація спостерігається в Держинському та Центрально-Міському районах міста, у той час як об'єкти відвідування туристів представлені географією всього міста. У Тернівському та Інгулецькому районах їх кількість є найнижчою в місті, у той час як існує висока концентрація туристичних об'єктів у цих районах.

Структура та чисельність закладів громадського харчування м. Кривого Рогу за типами, од. (станом на 01.11.2015)

Суб'єктам господарювання зазначеної сфери бізнесу необхідно звернути увагу на відкриття об'єктів поруч із затопленими кар'єрами, відвалами тощо.

Особливу увагу під час реалізації Програми планується приділити питанням ревіталізації та ревалоризації промислових споруд, у тому числі під заклади громадського харчування.

Комплекси торгівлі, спорту, розваг

Сучасні споживачі все частіше віддають перевагу новітнім формам організації торгівлі та відпочинку, що в місті представлені 29 торговельно-розважальними комплексами: "Вікторі Плаза", "Плаза", "Бізнес Центр", "Башта", "Піраміда", "Аркада", "Соцмісто", "Червона", "Дивоцвіт", "Коопмаркет", "Ліберті", "Сонячна галерея", "Терра", спортивно-оздоровчими комплексами "Юніон", "Ескоріал" та іншими, які в повній мірі задовольняють потреби населення та урізноманітнюють культурне дозвілля мешканців і гостей міста.

Заклади культури і мистецтва

Заклади культури – це осередки творчості, що визначають духовний стан нації. Сьогодні культура Криворіжжя об'єднує 98 закладів культури та мистецтва різної форми власності, в тому числі 75 – комунальної. До їх числа входять 12 Палаців культури, 18 початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів, 3 театри, міський історико-краєзнавчий музей і 3 його філії (3-D відеогалерея, Тернівський філіал, музей-квартира Григорія Синиці), міський виставочний зал, Криворізький державний цирк, 3 кінотеатри, 46 бібліотек для дітей та дорослих. Усі ці об'єкти задіяні або в перспективі можуть стати складовою туристичних маршрутів міста.

Заклади з надання послуг

На сьогодні сфера побуту нараховує 2 532 об'єкти бізнесу, у тому числі соціально значимі побутові послуги надаються у 228 об'єктах з ремонту взуття, 137 об'єктах з виготовлення та ремонту швейних виробів, 381 перукарні, 101 майстерні з ремонту побутової техніки, 58 об'єктах, що надають санітарно-гігієнічні послуги та ін.

Мережа транспорту та зв'язку

Послуги громадського пасажирського транспорту належать до найважливіших соціальних послуг, без яких не може бути забезпечено нормальна життєдіяльність населення, виробнича діяльність промислового міста та сфера туризму. Ураховуючи унікальність географічного розташування міста, величезний промисловий комплекс, належний стан пасажирських перевезень має неоціненне значення.

Одним з найбільш доступних та екологічно чистих є комунальний електротранспорт, представлений комунальними підприємствами "Міський тролейбус" та "Швидкісний трамвай".

Щодня перевезення пасажирів забезпечують 46 вагонів міського трамвая на 13 маршрутах, 35 вагонів швидкісного трамвая на 4 маршрутах, та 65 тролейбусів на 23 маршрутах.

Затверджено 91 автобусний маршрут, з яких 65 працюють у режимі "маршрутне таксі", 22 - в режимі "звичайний" та 4 - в режимі "експрес".

Медичне обслуговування

Мережу закладів охорони здоров'я міста Кривого Рогу складають 47 комунальних медичних закладів, серед яких 12 багатопрофільних лікарень, 1 самостійна поліклініка, 3 дитячі лікарні, 7 центрів первинної медико-санітарної допомоги (до складу яких входить 31 амбулаторія загальної практики-сімейної медицини), 1 пологовий будинок, 1 перинатальний центр, 8 стоматологічних поліклінік, 4 диспансери, станції швидкої медичної допомоги та переливання крові, медико-генетичний центр, міська інфекційна лікарня, Центр здоров'я, центр профілактики та боротьби зі СНІДом, Будинок дитини, 3 дитячі санаторії. У місті здійснюють роботу 193 приватні медичні заклади.

1.3. Актуальність Програми та визначення головних проблем її реалізації

Аналіз тенденцій розвитку туризму в світі свідчить про зниження інтересу до таких традиційних його видів, як культурно-історичний та лікувально-оздоровчий, у той час як промисловий (індустріальний) все більше набирає популярності.

Перспективність розвитку цього напрямку в Кривому Розі обумовлюється значною концентрацією в місті промислових об'єктів, що викликають інтерес у туристів. Місто має низку унікальних, у тому числі всесвітньо відомих, промислових підприємств та може запропонувати потенційним туристам знайомство з потужним гірничо-металургійним комплексом, що є найбільшим як на Дніпропетровщині, так і в Україні.

Промисловий туризм має сприяти місцевому економічному розвитку, стимулювати ринкові відносини, активно впливати на розвиток суміжних галузей економіки (готельно-ресторанний бізнес, транспортні перевезення тощо), будівництво, індустрію дозвілля, виробництво товарів широкого вжитку, зайнятість населення, роботу з охорони пам'яток історії та культури, підвищення культурного рівня городян. Взаємовигідним є співробітництво між промисловістю й туристичною сферою.

Залучення в туристичну сферу діючих підприємств, створення реєстру пам'яток промислової архітектури, виявлення та облаштування для відвідування історичних, гірничо-промислових ландшафтів сприятиме формуванню позитивного іміджу міста та надасть додаткові можливості для залучення інвестицій.

Криворізький регіон має комплекс передумов становлення промислового туризму: потужні та різнопрофільні підприємства, наявність систем унікальних гірничих ландшафтів, історико-культурні об'єкти індустріальної спадщини. На сьогоднішній день ці ресурси майже не задіяні в туристичній галузі.

Використано не весь потенціал комплексу заходів, які можуть бути спрямовані на розвиток промислового туризму, його інфраструктури, системи маршрутів, екскурсій і турів, підготовку та використання досвідчених кадрів, отримання прибутку від туристичної діяльності. Місто

має потужну базу для становлення промислового туризму, до якої належить значна частка об'єктів промисловості.

Проблеми розвитку промислового туризму на Криворіжжі нерозривно пов'язані з тим, що місто фактично не відоме як центр промислового туризму та недостатньо позиціоноване на туристичному ринку світу.

Основні проблеми (чинники), що негативно впливають на розвиток туризму в місті:

1. Недосконала нормативно-правова база України, яка б стимулювала розвиток туризму в Україні в цілому та розвиток промислового туризму зокрема. У жодному нормативно-правовому акті не закріплено поняття промислового (індустріального) туризму, що гальмує процеси його розвитку в промислових містах України.

2. Відсутність концепції розвитку внутрішнього туризму в Україні. На внутрішній туризм у світі припадає 80 - 90% усіх туристичних поїздок, у той час як в Україні згідно з даними Державного комітету статистики України цей показник у 2014 році становив лише 13,3% та порівняно з 2011 роком знизився майже на 20 %. Разом з тим, розвиток цього сегменту туризму може призвести до пожвавлення економічної діяльності значної кількості суміжних галузей та підвищити конкурентоздатність українського туристичного продукту на міжнародному рівні.

3. Недосконала система державної статистичної звітності з питання туризму, що не дозволяє здійснювати всебічний аналіз туристичних потоків, за результатами якого можливе ухвалення відповідних управлінських і маркетингових рішень.

4. Негативний імідж для безпеки іноземних туристів як країни, на території якої ведуться бойові дії.

5. Складності в отриманні допуску на цікаві для туристів промислові об'єкти. Не всі підприємства Кривого Рогу йдуть на поглиблення співробітництва в напрямку розвитку промислового туризму.

6. Відносно висока вартість відвідування окремих промислових об'єктів, цікавих як українському, так і закордонному туристу.

7. Недостатність джерел фінансування на проведення промоції промислового туризму. Промисловий туризм є специфічним видом туризму для України, тому для його популяризації необхідні значні фінансові ресурси. У той же час, суб'єкти господарювання, що здійснюють діяльність у цій сфері (підприємства як об'єкти відвідування, туристичні оператори та агенти, заклади харчування й розміщення), мають незначний рівень прибутків, пов'язаних з цим напрямом діяльності, через відносно невеликий туристичний потік та неможливість надання комплексних туристичних послуг, отже не можуть інвестувати в просування промислового туризму.

8. Труднощі (як технічні, так і адміністративні) у створенні оглядових майданчиків на відвалах, копрах шахт та інших промислових об'єктах. У місті є чимала кількість туристично привабливих об'єктів, але доступ до них

ускладнюється відсутністю обладнаних майданчиків, неможливістю забезпечити сталі туристичні потоки на них.

9. Цінові пропозиції на ринку послуг з розміщення туристів (проживання) не задовольняють попит дешевого цінового сегменту потенційних споживачів туристичного продукту Кривого Рогу. На території міста послуги хостельного розміщення надає лише один готель, відсутні дитячі та молодіжні хостели.

10. Низький рівень розвитку, популяризації та поінформованості про сувенірну продукцію, що є характерною для Кривого Рогу. Це не дозволяє надати комплексні туристичні послуги на високому рівні з урахуванням унікального місцевого колориту.

Вирішення проблемних питань та нівелювання чинників, що не дають можливості розвиватися промислому туризму, можливі за умови чіткого визначення та подальшого виконання стратегічних цілей і завдань Програми.

2. МЕТА. СТРАТЕГІЧНІ ЦІЛІ Й ЗАВДАННЯ ПРОГРАМИ

Основною метою розробки Програми є створення конкурентоспроможного туристичного продукту, збільшення об'єктів і суб'єктів туристичної діяльності, що призведе до зниження монопрофільності міської економіки та поглиблення її диверсифікації.

Кривий Ріг має стати новим туристичним центром, який пропонуватиме широкий спектр розважальних та рекреаційних послуг; лідером промислового та, у майбутньому, одним з лідерів активного фестивального й конференційного туризму в Україні з добре розвинутою туристичною інфраструктурою, орієнтованою на широке коло українських і зарубіжних споживачів.

Стратегічними цілями Програми є:

- об'єднання можливих і потенційних суб'єктів розвитку промислового туризму в туристичний кластер;
- формування та стимулювання попиту на промисловий туризм;
- систематичне покращення та розвиток туристичної інфраструктури;
- створення ефективної системи поширення інформації про місто як центр туризму, зокрема промислового (індустріального).

Основні завдання Програми:

- оптимізація використання існуючих, відновлення втрачених і створення нових об'єктів туризму;
- розвиток існуючих і сприяння створенню та становленню нових активних суб'єктів туристичної діяльності;
- залучення соціальних інвестицій у розвиток громадського та культурного середовища, технічної інфраструктури м.Кривого Рогу;
- створення умов для культурного й духовного розвитку громадян;
- проведення системних заходів з промоції туристичного продукту Кривого Рогу на національному та міжнародному рівнях;
- зміна іміджу Кривого Рогу з суто індустріального міста на місто з різноманітною економічною діяльністю, у тому числі туристичною.

3. НАПРЯМИ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Основними напрямками виконання Програми є:

Напрямок I. Формування ефективної структури управління розвитком промислового туризму в місті через забезпечення роботи координаційної ради з питань реалізації Програми та опрацювання питання створення туристичного інформаційного центру. Опрацювання механізмів створення туристичного кластеру Кривого Рогу, пошук зацікавлених учасників і членів такого об'єднання та сприяння його функціонуванню.

Напрямок II. Організаційний напрям, що передбачає підготовку пропозицій до вищих органів влади щодо прийняття нормативно-правових актів, які сприятимуть розвитку промислового туризму та підтримці Програми, підписання відповідного меморандуму про співпрацю між міською владою та керівництвом промислових підприємств міста.

Напрямок III. Здійснення методичної, інформаційної та організаційної підтримки проведення екскурсій промислової тематики, розробка нових і удосконалення діючих екскурсійних маршрутів, забезпечення розвитку шахтного туризму, моніторинг та аналіз туристичного ринку Кривого Рогу.

Напрямок IV. Транспортний, що передбачає опрацювання можливостей відкриття нових міжнародних сполучень комунальним підприємством "Міжнародний аеропорт Кривий Ріг" Криворізької міської ради; надання пропозицій та ініціювання проведення заходів з облаштування під'їзних шляхів і маркування туристичних об'єктів міста; забезпечення регулярного транспортного сполучення між Кривим Рогом та основними центрами попиту на туристичний продукт.

Напрямок V. Бізнесовий, що має на меті сприяння розвитку суб'єктів господарювання, які здійснюють діяльність у туристичній галузі, збільшенню об'єктів продажу туристичного продукту.

Напрямок VI. Промоційно-рекламний, що передбачає здійснення активної інформаційної діяльності щодо просування промислового туризму на вітчизняний і світовий ринки, стимулювання попиту, розробку, інформаційне наповнення, видання та розповсюдження друкованої продукції про місто та його туристичний потенціал, забезпечення функціонування сайту промислового туризму.

Напрямок VII. Комунікативний, що передбачає залучення громадськості до розвитку промислового туризму в місті, підтримку та встановлення нових партнерських відносин між промисловими підприємствами міста, музеями, виставковим залом і туристичними операторами в галузі розвитку промислового туризму.

Напрямок VIII. Міжнародний, що передбачає встановлення партнерських зв'язків з промисловими містами Європи та світу, де вдало реалізуються проекти промислового туризму.

Напряг ІХ. Освітньо-культурний, що передбачає опрацювання питання розробки та реалізації краєзнавчих, профорієнтаційних, патріотичних програм у закладах освіти.

Напряг Х. Інфраструктурний, що передбачає опрацювання питань щодо організації зон відпочинку на базі відпрацьованих кар'єрно-відвальних комплексів, загальнодоступних оглядових майданчиків, створення дитячих хостелів на базі освітніх закладів міста.

Напряг ХІ. Науковий, що передбачає проведення наукових досліджень у галузі промислового туризму та пошукових робіт з вивчення об'єктів індустриальної спадщини.

Напряг ХІІ. Напряг безпеки проведення екскурсій, що передбачає розробку та виконання організаційних заходів і технічних вимог до безпеки туристів, розробку заходів з надання необхідної допомоги в разі виникнення надзвичайних ситуацій.

Напряг ХІІІ. Кадровий, що передбачає сприяння організації та ефективній роботі курсів екскурсиводів, створення на базі ДВНЗ "КНУ" спеціалізованої кафедри туризму з метою забезпечення підготовки фахівців з туристичного обслуговування.

Напряг ХІV. Музейний, що передбачає надання рекомендацій щодо створення сучасних музеїв та скансенів на території промислових підприємств міста.

Напряг ХV. Напряг збереження історичної й культурної спадщини. Він передбачає кадастрізацію, збереження та відновлення унікальних пам'яток індустриальної спадщини, історії, архітектури й містобудування Криворіжжя.

Для забезпечення ефективного впровадження визначених напрямів розроблено відповідні заходи, що містяться в додатку до Програми.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

У результаті виконання Програми очікується:

1. Створення системи найбільш ефективного використання туристичного потенціалу міста.
2. Збільшення кількості туристів, які здійснюють подорожі в межах міста.
3. Підвищення якості послуг, що надаються в закладах проживання, торгівлі, громадського харчування та побутового обслуговування міста.
4. Забезпечення координації та узгодження спрямованої на розвиток промислового туризму діяльності всіх суб'єктів господарювання незалежно від форми власності.
5. Залучення капітальних інвестицій у розвиток туристичної та суміжних галузей економіки міста.

Все це, у свою чергу, призведе до:

- створення туристичного продукту, здатного максимально задовольнити потреби населення в активному повноцінному пізнавальному відпочинку, залученні до індустриальної культури;

- перетворення туризму на одну з найбільш прибуткових сфер економіки міста, що забезпечить внесок у соціально-економічний розвиток міста, шляхом збільшення доходної частини бюджету за рахунок податкових надходжень від туристичних та суміжних з туризмом суб'єктів господарювання;

- збільшення кількості працівників у туристичній галузі та відвідувачів міста.

5. ФІНАНСОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОГРАМИ. ОЦІНКА РЕСУРСІВ, НЕОБХІДНИХ НА ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЮ

Фінансування заходів, передбачених Програмою, здійснюватиметься за рахунок джерел, не заборонених чинним законодавством України.

Обсяги фінансування Програми уточнюються під час складання проекту бюджету міста на відповідний рік у межах видатків для виконання окремих заходів Програми та в цілому за Програмою.

Орієнтовний розмір видатків за Програмою на 2016 – 2020 роки становитиме 2 070 000,0 тис. грн. У тому числі в 2016 році – 404 000,0 тис. грн., з них 94 000,0 тис. грн. – кошти міського бюджету, інші кошти – 310 000,0 тис.грн.

6. ВИЗНАЧЕННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ Й КОНТРОЛЮ ЗА СТАНОМ ВИКОНАННЯ ПРОГРАМИ

Контроль за виконанням Програми проводиться двома основними засобами:

- поточний моніторинг виконання Програми;
- періодична оцінка досягнутих результатів.

Поточний моніторинг виконання Програми покладається на управління економіки виконкому міської ради, що двічі на рік, починаючи з 2016 року, інформує виконком міської ради про її виконання та, у разі необхідності, надає обґрунтовані пропозиції щодо внесення коригувань до неї.

Секретар міської ради

С.Маляренко